

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГОРЛІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ТА МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

«Затверджую»

Заступник директора з науково-педагогічної
та навчально-методичної роботи

Т. М. Марченко

Т. М. Марченко

2020 р.

ПРОГРАМА
комплексного екзамену
**З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ, УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ
ТА МЕТОДИК ЇХ НАВЧАННЯ**

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта/ Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Спеціалізація	014.01 Українська мова і література
Освітня програма	Середня освіта (Українська мова і література; англійська мова і література або російська мова і література)

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Горлівський інститут іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», кафедра української філології.

Програма комплексного екзамену з української мови, української літератури та методик їх навчання (для здобувачів IV курсу денної форми навчання спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) укладена відповідно до навчальних планів та освітньо-професійних програм, затверджених вченою радою Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Муратова О.В. – кандидат історичних наук, доцент;

Радіонова Т. М. – кандидат філологічних наук, доцент.

Затверджено на засіданні кафедри української філології

Протокол № 1 від «28» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри _____ канд. філол. наук, доц. Радіонова Т.М.

Обговорено та рекомендовано Науково-методичною радою Горлівського інституту іноземних мов

Протокол № 1 від «29» серпня 2020 р.

Голова _____ проф. Т. М. Марченко

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
1. Вимоги до рівня та якості навчальних досягнень здобувачів вищої освіти на комплексному екзамені.....	5
2. Структура та зміст комплексного екзамену.....	6
3. Зміст лінгвістичної підготовки.....	6
4. Зміст літературознавчої підготовки.....	8
5. Критерії оцінювання рівня та якості навчальних досягнень здобувачів вищої освіти на комплексному екзамені.....	9
5.1. Оцінювання усних відповідей.....	9
5.2. Підсумкова оцінка за комплексний екзамен.....	13
6. Зразок екзаменаційного білета.....	15
7. Рекомендована література для підготовки до комплексного екзамену	16

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Комплексний екзамен із «Сучасної української мови, української літератури та методик їх навчання» має на меті визначення готовності здобувачів вищої освіти до здійснення професійно-методичних функцій учителя української мови загальноосвітньої школи. У межах цього екзамену перевіряється та оцінюється практична та науково-теоретична підготовка майбутніх спеціалістів з української мови, літератури та методик їх навчання, а саме: сформованість комунікативних, планувальних та організаційних умінь, необхідних учителю української мови і літератури в його професійній діяльності.

До складання атестаційного іспиту з «Сучасної української літературної мови та методики навчання української мови» (освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр») допускаються здобувачів вищої освіти IV курсу, які повністю виконали всі вимоги навчального плану, зокрема програми навчальної дисципліни «Сучасна українська мова» за аспектами: фонетика і фонологія, лексика, морфеміка і словотвір, морфологія, синтаксис; українська діалектологія, стилістика, лінгвістичний аналіз тексту, а також з курсу методики викладання української мови; з «Історії української літератури», «Вступу до літературознавства», «Аналізу художнього тексту та виразного читання», «Дитячої літератури», «Історії літературознавства», «Української літератури в контексті розвитку світової літератури», «Методики навчання української літератури», «Теорії літератури».

Програма комплексного екзамену призначена для здобувачів вищої освіти, які закінчують Горлівський інститут іноземних мов ДВНЗ ДДПУ за денною формою навчання зі спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) Для проведення атестаційного іспиту формується екзаменаційна комісія в складі голови та екзаменаторів (членів) комісії. Комісія створюється щорічно наказом директора і діє упродовж календарного року.

1. ВИМОГИ ДО РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА АТЕСТАЦІЙНОМУ ІСПИТІ

Випускники факультету соціальної та мовної комунікації повинні вільно володіти державною мовою, а також нормами англійської мови і ще однієї, крім української, слов'янської мови, уміти правильно реалізовувати ці норми в різних видах професійно-освітньої діяльності та володіти практичними знаннями, навичками, необхідними для роботи в середній школі, гімназії, ліцеї, коледжі, архіві, бібліотеці, науково-дослідному інституті гуманітарного профілю, вищому закладі освіти.

Головною вимогою атестаційного іспиту до рівнів теоретичних знань здобувачів вищої освіти є володіння ними сукупністю сучасних наукових підходів щодо здійснення комплексного аналізу мовних явищ у синхронному та діахронному аспектах.

Відповідь випускників із теоретичних аспектів мовознавчих дисциплін повинна підтвердити достатньо повне знання сучасного стану функціонування української мови і методики її викладання.

Відповідь здобувачів із теоретичних аспектів літературознавчих дисциплін повинна продемонструвати рівень обізнаності з основними закономірностями розвитку української літератури від зародження до кінця ХХ століття, а також методики її викладання.

Комплексний екзамен має на меті перевірку й оцінку знань сучасного стану та історичного розвитку української мови:

- наукового вивчення мовних фактів у поняттях і термінах сучасної лінгвістики;
- різних рівнів мовної системи в їхньому взаємозв'язку, внутрішньої єдності одиниць мови і категорій, ієрархічних відношень між ними;
- норм сучасної української літературної мови і вимог до культури мови вчителя в її усній і писемній формах;
- стилістичної структури сучасної української мови, методів і прийомів лінгвістичного тлумачення тексту;
- сучасних підходів до аналізу мовних явищ, зокрема комунікативного, функціонального, психолінгвістичного, соціолінгвістичного, парадигматичного тощо і їхнього значення для практики навчання української мови;
- діалектологічного поділу української мови, основних її говорів і їхніх особливостей;
- основ викладання сучасної української мови у середніх навчальних закладах.

На атестаційному іспиті здобувачі вищої освіти повинні продемонструвати вміння:

- спостерігати, класифікувати й систематизувати мовний матеріал за певними ознаками, науково узагальнювати факти мови й робити висновки;
- проводити всі види мовного аналізу (фонологічного, морфемного, словотвірного, морфологічного, синтаксичного, стилістичного тощо);

- методично правильно планувати навчальні дії з метою оптимального засвоєння учнями програмового матеріалу;
- працювати з першоджерелами, всіма видами мовознавчих і термінологічних словників.

Комплексний екзамен має на меті перевірку й оцінку знань сучасного стану та історичного розвитку української літератури:

- системи теоретико-літературних визначень специфіки літератури і літературного твору, законів становлення і розвитку історико-літературного процесу;
- теоретико-літературних характеристик основних епох та етапів розвитку літературно-художньої свідомості;
- останніх наукових розвідок провідних вітчизняних літературознавців;
- розуміння літературного процесу в контексті загальноєвропейського культурно-мистецького розвитку;
- основних етапів розвитку вітчизняного літературного процесу;
- розуміння системної взаємодії різних ідейно-художніх тенденцій, напрямів, течій;
- сучасних підходів до аналізу літературних явищ і їхнього значення для практики навчання української літератури;
- основ викладання української літератури в загальноосвітніх навчальних закладах.

На бакалаврському іспиті здобувачі вищої освіти повинні продемонструвати вміння:

- визначати характер образного мислення, естетичну значущість, неповторність літератури як явища, історично та художньо зумовленого;
- розуміти спадкоємність літературних родів і жанрів;
- розглядати літературний процес як взаємодію новаторства та традиції, усталеності й мінливості, розкривати його характерні особливості на різних щаблях розвитку;
- простежувати еволюцію основних літературних течій, напрямків і шкіл з урахуванням їх специфічних рис у різних регіонах;
- розглядати творчість видатних українських письменників у зв'язку з найкращими традиціями світової культури;
- застосувати теоретичні знання, набуті при вивченні літературознавчих дисциплін для характеристики літературних процесів, аналізу і інтерпретації літературних творів;
- вільно оперувати літературознавчими термінами та поняттями при викладанні курсу української літератури в школі.
- проводити аналіз літературних творів у жанрово-поетичному вимірі;
- методично правильно планувати навчальні дії з метою оптимального засвоєння учнями програмового матеріалу;
- працювати з першоджерелами, всіма видами літературознавчих і термінологічних словників.

2. СТРУКТУРА АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ

Комплексний екзамен із «Сучасної української мови, літератури та методик їх навчання» складається з усної частини, що включає завдання з усіх розділів сучасної української літературної мови, історії української літератури та методик їх навчання.

Екзаменаційний білет передбачає відповідь здобувача вищої освіти на 2 теоретико-практичних питання (з сучасної української літературної мови та методики навчання української мови) та виконання практичного завдання з методики навчання української мови (підготовку розгорнутого конспекту уроку).

Перше питання – теоретичне питання з усіх розділів сучасної української літературної мови, яке передбачає й практичну частину (повний синтаксичний розбір речення з різними видами зв'язку). Картку з речення здобувач отримує під час іспиту.

Відповідаючи на питання з теоретичних аспектів мовознавчих дисциплін та методики викладання української мови, здобувач вищої освіти повинен повністю розкрити його зміст, показати своє вміння визначати, систематизувати та аналізувати відповідні лінгвістичні явища.

Друге питання – питання з історії української літератури, що передбачає розгорнуту, узагальнювальну історико-літературну характеристику окремого етапу літературного розвитку чи художнього явища. Аналітичне питання з історії української літератури, що передбачає аспектний аналіз конкретного художнього твору.

Відповідаючи на поставлені питання, здобувач вищої освіти повинен повністю розкрити їх зміст, показати вміння визначати, систематизувати та аналізувати відповідні літературні явища.

Третє завдання: практичне завдання з методики навчання української мови або методики викладання української літератури, яке передбачає підготовку кваліфікаційного завдання, що моделює діяльність учителя української мови (написання розгорнутого конспекту уроку). Таке завдання здобувачі вищої освіти одержують за 10 днів до початку атестації та захищають конспект під час відповіді на екзамені.

3. ЗМІСТ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Питання з сучасної української літературної мови

1. Історичні чергування голосних і приголосних. Зміни приголосних при словотворенні й словозміні.
2. Асиміляція голосних і приголосних та її різновиди. Акомодаційні зміни звуків.
3. Дисиміляція приголосних, спрощення та подовження як явища фонетичної системи мови.
4. Вияв парадигматичних відношень у лексичній системі мови: паронімія, синонімія, антонімія, омонімія, багатозначність.

5. Активна і пасивна лексика сучасної української мови: застаріла лексика, неологізми, спеціальна лексика. Лексикографія як наука. Види словників.
6. Диференційні ознаки фразеологічних одиниць і їхня класифікація. Вияв системних зв'язків стійких словосполучень.
7. Поняття морфеми і морфа. Типи морфем, їх характеристика.
8. Способи словотворення в українській мові, їх різновиди. Стилістичні можливості словотворчих засобів мови.
9. Іменник як частина мови. Семантично-граматичні групи іменника. Граматичні категорії роду й числа.
10. Граматична категорія відмінка. Поділ іменників на відміни. Особливості відмінювання.
11. Прикметник як частина мови. Загальна характеристика семантико-граматичних груп прикметників. Відмінювання прикметників.
12. Числівник у системі частин мови. Розряди числівників за значенням, особливості відмінювання числівників.
13. Займенник у системі частин мови. Розряди займенників за значенням. Особливості відмінювання й правопису.
14. Дієслово як частина мови. Система дієслівних форм. Граматичні особливості дієслівних форм.
15. Дієприкметник і дієприслівник як форми дієслова: граматичні особливості, творення.
16. Прислівник як частина мови. Семантико-синтаксичні групи прислівників. Правопис прислівників.
17. Службові слова (аналітичні синтаксичні морфеми) в сучасній українській мові та їх правопис. Вигуки. Звуконаслідувальні слова.
18. Літературна мова і діалекти: їх взаємовідношення і взаємовплив; історія діалектного членування української мови.
19. Поділ української мови на наріччя і говори; основні риси українських діалектів.
20. Словосполучення як номінативна синтаксична одиниця. Слово і словосполучення, словосполучення і речення. Види підрядного зв'язку у словосполученні.
21. Просте речення. Кваліфікаційні й класифікаційні ознаки головних членів речення, особливості їх реалізації.
22. Проблема односкладного речення в сучасній лінгвістиці. Характеристика структурних типів односкладних речень.
23. Статус неповних речень в системі синтаксичних одиниць. Типи неповних речень. Особливості пунктуації на місці неназваного члена речення.
24. Поняття про синтаксичне ускладнення речення. Формально та семантично неелементарні речення. Типи формального ускладнення.
25. Складносурядне речення. Засоби вираження синтаксичних зв'язків і змістових відношень між частинами. Особливості пунктуації на межі частин складносурядного речення.
26. Основні підходи до тлумачення безсполучникового речення. Диференціація безсполучникових речень за типом смислових

- відношень між частинами. Розділові знаки в безсполучниковому реченні.
27. Система функціональних стилів літературної мови. Принципи їх класифікації.
  28. Експресивні засоби синтаксису. Класифікація та принципи вияву стилістичних фігур.
  29. Тропи, їх стилістичні можливості.
  30. Стилістичне значення і його види. Основні поняття і категорії стилістики і культури мови.

4. ЗМІСТ ІСТОРИКО-ЛІТЕРАТУРНИХ ПИТАНЬ

Друге завдання – теоретико-практичне питання з історії української літератури

1. Розкрийте питання: Загальна характеристика перекладного письменства, причини його виникнення, специфіка походження, значення; жанрове розмаїття. Історія перекладів Біблії українською мовою.
2. Розкрийте питання: Література Київської Русі доби монументального (XI ст.) та орнаментального (XII–XIII ст.) стилів. Загальна характеристика літературної епохи. Літературно-художні особливості «Повісті вчених літ».
3. Розкрийте питання: «Слово о полку Ігоревім» як найвидатніший твір літератури Київської Русі (історія відкриття, вивчення і видання; проблема автора і визначення жанру; історична основа, зміст, композиція, провідна ідея; система образів, засоби їх зображення).
4. Розкрийте питання: Ораторсько-проповідницька та агіографічна проза в українській літературі XII ст. – I половини XIII ст. Проблематика проповідей Іларіона. «Слово о законі і благодаті» як перший публіцистичний ораторський твір давньої літератури.
5. Розкрийте питання: Явище бароко в давньоукраїнській літературі. Зорова поезія І. Величковського. Збірка «Млеко...» (1691 р.) як антологія курйозної поезії. Структура, зміст, жанрові особливості.
6. Розкрийте питання: Життєвий і творчий шлях Г.ю С. Сковороди. Провідні мотиви лірики Г. Сковороди (збірка «Сад божественних пісень»). Оригінальні та запозичені сюжети байок.
7. Розкрийте питання: Проблеми розвитку та основні здобутки української культури і літератури XVII–XVIII ст. «Енеїда» І. Котляревського як вершина української бурлескно-травестійної літератури. Особливості жанру, композиції, образна система.
8. Розкрийте питання: Козацькі літописи XVII–XVIII ст. (літописи Самовидця, Г. Грабянки, С. Величка, «Історія Русів»). Структура, зміст, зв'язок з давньоруськими пам'ятками.
9. Розкрийте питання: Розвиток нової української драматургії перших десятиліть XIX ст.: представники, жанри, стильові тенденції. Жанр, характер конфлікту, художня майстерність у творі І. Котляревського

- «Наталка Полтавка», роль твору у становленні нової української літератури.
10. Розкрийте питання: Особливості розвитку просвітительського реалізму. Філософсько-естетична основа. Система жанрів. Найважливіші здобутки. І. Котляревський, його творча особистість. «Енеїда» І. Котляревського як явище просвітительського реалізму. Особливості художнього змалювання дійсності поеми.
  11. Розкрийте питання: Український сентименталізм як ідейно-естетичне і художнє явище. Філософсько-естетична основа. Система жанрів. Найважливіші здобутки. Проблематика, образна система, специфіка викладу в повісті Г. Квітки-Основ'яненка «Маруся». Риси просвітительського реалізму і сентименталізму в творі.
  12. Розкрийте питання: Романтизм як ідейно-естетичне явище. Генеза українського романтизму. Романтичні школи в Україні. Система жанрів. Найважливіші здобутки. Збірка Марка Вовчка «Народні оповідання». Проблематика, сюжетно-композиційна організація (аналіз 1–2-х творів на вибір студента).
  13. Розкрийте питання: Т. Г. Шевченко як центральна постать українського літературного процесу ХІХ ст. Еволюція художнього стилю митця. Романтичний характер ранньої поетичної творчості Т. Г. Шевченка («Тополя», «Лілея», «Причинна» та ін.).
  14. Розкрийте питання: Викривальна сила політичної поезії Т. Г. Шевченка періоду «трьох літ» («Кавказ», «Чигирине, Чигирине», «Заповіт», «Сон», «І мертвим, і живим...», «Великий льох», «Холодний Яр», «Наступила чорна хмара» та ін.).
  15. Розкрийте питання: Історико-літературний процес в Україні 40–60-х рр. ХІХ ст. Загальні тенденції художнього розвитку. Становлення реалізму. Проблемно-тематичний обрій, жанрова специфіка твору П. Куліша «Чорна рада».
  16. Розкрийте питання: Літературне життя 70–90-х років ХІХ століття. Реалізм як провідний напрям розвитку української літератури II половини ХІХ століття. Дискусія довкола питань реалізму. Проблематика, образна система, стильові особливості повісті І. Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я».
  17. Розкрийте питання: Розвиток української прози в 70–90-ті рр. ХІХ ст., її жанрове і тематичне збагачення. Проблемно-тематичний аналіз роману Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?».
  18. Розкрийте питання: Розвиток української драматургії й театру в II половині ХІХ ст. Діяльність трупи «корифеїв». Жанрове розмаїття драматургії І. Карпенка-Карого. Комедія «Хазяїн»: проблематика, образна система.
  19. Розкрийте питання: Мотиви й образи лірики І. Франка. Новаторство збірки «З вершин і низин», її художня різноманітність. утвердження сили людського духу в поезії «Гімн». Художня структура збірки «Зів'яле листя»: основні мотиви, своєрідність жіночого образу, складність образу ліричного героя.

20. Розкрийте питання: Загальна характеристика літературного процесу к. ХІХ – поч. ХХ ст. Проблема модернізму і народництва. Літературні угруповання 1920-х рр.: засади згуртування, представники. Проблематика літературної дискусії 1925–1928 рр. Проблематика драматургії Лесі Українки. «Лісова пісня» як вершина художніх пошуків поетеси (композиційні особливості, фольклорно-міфологічний зміст, взаємодія світу природи та світу людини).
21. Розкрийте питання: Шляхи розвитку української поезії 10–30-х років ХХ століття: жанрове і стильове розмаїття. Творчий шлях П. Тичини: від «Сонячних кларнетів» до «Замість сонетів і октав». Поетика кларнетизму.
22. Розкрийте питання: Загальні тенденції розвитку та жанрово-стильова система української художньої прози 10–30-х рр. ХХ століття. Екзистенційні проблеми у прозі В. Підмогильного («Проблема хліба», «Місто») та М. Хвильового (проблема вини і спокути в новелах «Я (Романтика)», «Мати»).
23. Розкрийте питання: Напрямки розвитку українського професійного театру 10–30-х років ХХ століття. Експериментальний театр Леся Курбаса. Жанрова розмаїтість драматургії М. Куліша. Аналіз однієї драми на вибір студента («Мина Мазайло», «Народний Малахій», «Патетична соната»).
24. Розкрийте питання: Особливості романтично-монументального стилю О. Довженка. Роздуми про джерела духовного формування людини та модернізація літературної традиції в кіноповісті «Зачарована Десна». Двоплановість образу автора. Гострота загальнолюдської та національної проблематики в кіноповісті «Україна в огні».
25. Розкрийте питання: Соціалістичний реалізм: витоки, становлення, модифікації. Мілітарність і феномен «щастя війни» в поезіях П. Тичини «Я утверждаюсь», А. Малишка «Україно Моя», В. Сосюри «Любіть Україну».
26. Розкрийте питання: Розортання руху «шістдесятників» в українському культурному просторі. Поява терміну "шістдесятники": історія питання. Світоглядні засади шістдесятників. Культурницька діяльність клубів творчої молоді (КТМ). Клуб творчої молоді «Сучасник» як осередок українського культурного життя. Шістдесятництво як опозиція тоталітарного режиму.
27. Проблема двоколіїності розвитку української літератури у ХХ столітті. Літературний процес в еміграції: поколіннєвий, проблемно-тематичний, стильовий зрізи. Образ України у творчості письменників Мистецького Українського Руху (на прикладі романів В. Барки «Жовтий князь», У. Самчука «Марія»).
28. Розкрийте питання: Історична зумовленість появи «шістдесятництва» в українській літературі. Світоглядні ідеї та проблематика творчості шістдесятників. Концепція образу поета та сенсу творчості в ліриці Ліни Костенко. Роздуми над долею митця в романі у віршах «Маруся Чурай».

29. Розкрийте питання: Творча біографія О. Гончара. Історія задуму і роботи письменника над романом «Собор». Своєрідність композиції роману: поєднання історичного й сучасного. Зачіплянка як образ. Собор як образ. Палітра персонажів у романі (масштабність зображення персонажів різних професій: «від кабінетних кар'єристів до доярок»). Головні й другорядні персонажі в романі. Їхня роль у характеротворенні один одного.
30. Розкрийте питання: Неомодерністичні художньо-філософські тенденції в поезії шістдесятників. Проаналізуйте дві поезії митців за власним вибором (Л. Костенко, М. Вінграновського, В. Стуса, І. Драча, Д. Павличка, В. Симоненка). Зверніть увагу на: назву збірки (якщо вірш є його складовою), рік написання, видання; передумови створення; ідейно-тематичну спрямованість твору; композицію твору (якщо поезія сюжетна); образ автора або ліричного героя; художні засоби увиразнення мови (тропи). «Молекула метафори» у шістдесятників: принцип метафоричності та віддаленої асоціативності; поєднання непоєднуваного, образи на межі розриву з буденним.

5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ТА ЯКОСТІ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА АТЕСТАЦІЙНОМУ ІСПИТІ

5.1. Оцінювання усної частини іспиту

Оцінювання усної частини державного іспиту відбувається на основі критеріїв, що застосовуються окремо до кожного з трьох завдань.

Загальна кількість балів за перше завдання – 100 балів. Коефіцієнт – 0,3.

Загальна кількість балів за друге завдання – 100 балів. Коефіцієнт – 0,4.

Загальна кількість балів за третє завдання – 100 балів. Коефіцієнт – 0,4.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів із сучасної української літературної мови

100 балів («відмінно») ставиться, якщо здобувач виявляє такі знання та вміння:

- дає ґрунтовну відповідь на питання екзаменаційного білета;
- комплексно розв'язує поставлене завдання, правильно застосовуючи отримані знання з дисципліни;
- повністю розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого питання чи проблеми, вправно оперуючи поняттями й термінами;
- відповідь будує послідовно і правильно;
- вільно володіє спеціальною термінологією і нормами сучасної української літературної мови.

95 балів («відмінно») ставиться, якщо здобувач виявляє такі знання та вміння:

- дає ґрунтовну відповідь на питання екзаменаційного білета;
- комплексно розв'язує поставлене завдання, правильно застосовуючи отримані знання з дисципліни;
- повністю розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого питання чи проблеми, вправно оперуючи поняттями й термінами;
- відповідь будує послідовно і правильно;
- вільно володіє спеціальною термінологією і нормами сучасної української літературної мови.

Допускається 1-2 неточності у викладі матеріалу, які не призводять до помилкових висновків.

90 балів («відмінно») ставиться, якщо здобувач виявляє такі знання та вміння:

- дає ґрунтовну відповідь на питання екзаменаційного білета;
- комплексно розв'язує поставлене завдання, правильно застосовуючи отримані знання з дисципліни;
- повністю розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого питання чи проблеми, вправно оперуючи поняттями й термінами;
- відповідь будує послідовно і правильно;
- вільно володіє спеціальною термінологією і нормами сучасної української літературної мови.

Допускається 2-3 неточності у викладі матеріалу, які не призводять до помилкових висновків.

85 балів («добре») ставиться, якщо здобувач виявляє такі знання та вміння:

- комплексно розв'язує поставлені питання;
- правильно розкриває основний зміст матеріалу відповідно до поставленої проблеми;
- точно використовує спеціальну термінологію;
- володіє спеціальною термінологією і нормами сучасної української літературної мови.

У відповіді можливі 1-2 несуттєві помилки або неточності у викладі матеріалу, які не впливають на її змістовність і термінологічну коректність.

80 балів («добре») ставиться, якщо здобувач виявляє такі знання та вміння:

- комплексно розв'язує поставлені питання;
- правильно розкриває основний зміст матеріалу відповідно до поставленої проблеми;
- точно використовує спеціальну термінологію;
- відповідає без грубих помилок.

У відповіді можливі 1-2 несуттєві помилки або неточності у викладі матеріалу, які не впливають на її змістовність і термінологічну коректність.

75 балів («добре») ставиться, якщо здобувач виявляє такі знання та вміння:

- повно розв'язує поставлені питання;

- правильно розкриває основний зміст матеріалу відповідно до поставленої проблеми;
- використовує спеціальну термінологію;
- відповідає без грубих помилок.

У відповіді можливі 3-4 помилки або неточності у викладі матеріалу, які не впливають на її змістовність і термінологічну коректність.

70 балів («задовільно») ставиться, якщо:

- зміст питань викладено частково, не завжди послідовно;
- відповідь неповна, але відтворює основний зміст вивченого матеріалу;

У відповіді можливі 1-2 помилки або неточності у викладі матеріалу, які впливають на зміст питання, але докорінно не змінюють його.

65 балів («задовільно») ставиться, якщо:

- зміст питань викладено частково, непослідовно;
- відповідь неповна, але відтворює основний зміст вивченого матеріалу;

У відповіді можливі 2-3 помилки або неточності у викладі матеріалу, які впливають на зміст питання, але докорінно не змінюють його.

60 балів («задовільно») ставиться, якщо:

- зміст питань викладено непослідовно, відповідь не структурована логічно;
- відповідь неповна, не відтворює повноти основного змісту вивченого матеріалу;
- у відповіді наявні неточності у використанні спеціальної термінології,

У відповіді можливі 2-3 помилки або неточності у викладі матеріалу, які суттєво впливають на зміст питання, але докорінно не змінюють його.

55 балів («незадовільно») ставиться тоді, якщо:

- зміст не розкрито;
- у відповіді наявні грубі помилки у використанні спеціальної термінології,
- помилки у викладі матеріалу, які суттєво впливають на зміст питання і докорінно змінюють його.

35 балів («незадовільно») ставиться тоді, якщо:

- основний зміст не розкрито;
- відсутнє володіння спеціальною термінологією;
- студент не відповідає на поставлені запитання.

0 бала («незадовільно») ставиться тоді, якщо:

- студент відмовляється відповідати на питання білета.

Критерії оцінювання результатів виконання практичного завдання з синтаксису сучасної української літературної мови

100 балів «відмінно» ставиться, якщо здобувач виявляє такі знання та вміння:

- дає вичерпну характеристику складного багатоконпонентного речення;
- визначає наявні у реченні типи синтаксичного зв'язку між його частинами;
- за наявності підрядного зв'язку визначає тип речення за структурно-семантичною, логіко-граматичною та шкільною класифікаціями;
- визначає характер смислових відношень між частинами складносурядного речення; характеризує його відкриту чи закриту структуру;
- визначає характер смислових відношень між частинами безсполучникового речення;
- правильно визначає граматичну основу простих частин та різновиди підмета і присудка;
- при наявності односкладних речень грамотно характеризує їхню граматичну основу і визначає різновид односкладного речення;
- дає вичерпну характеристику другорядних членів речення із зазначенням їхніх різновидів та частиномовного вираження;
- вичерпно виконує один із мовних аналізів (морфемний, морфологічний, фонетичний тощо);
- відповідь будує послідовно і правильно;
- вільно володіє термінологією і нормами сучасної української літературної мови.

95 балів «відмінно» ставиться, якщо здобувач виявляє такі знання та вміння:

- дає вичерпну характеристику складного багатоконпонентного речення;
- визначає наявні у реченні типи синтаксичного зв'язку між його частинами;
- за наявності підрядного зв'язку визначає тип речення за структурно-семантичною, логіко-граматичною та шкільною класифікаціями;
- визначає характер смислових відношень між частинами складносурядного речення; характеризує його відкриту чи закриту структуру;
- визначає характер смислових відношень між частинами безсполучникового речення;
- правильно визначає граматичну основу простих частин та різновиди підмета і присудка;
- при наявності односкладних речень грамотно характеризує їхню граматичну основу і визначає різновид односкладного речення;

- дає вичерпну характеристику другорядних членів речення із зазначенням їхніх різновидів та частиномовного вираження;
- вичерпно виконує один із мовних аналізів (морфемний, морфологічний, фонетичний тощо);
- відповідь буде послідовно і правильно;
- вільно володіє термінологією і нормами сучасної української літературної мови.

Допускається 1-2 неточності при синтаксичному аналізі речення, які не призводять до помилкових висновків. Окремі деталі під час одного з мовних аналізів випущені, що суттєво не позначається на характеристиці аналізованої мовної одиниці.

90 балів «відмінно» ставиться, якщо здобувач виявляє такі знання та вміння:

- дає вичерпну характеристику складного багатокomпонентного речення;
- визначає наявні у реченні типи синтаксичного зв'язку між його частинами;
- за наявності підрядного зв'язку визначає тип речення за структурно-семантичною, логіко-граматичною та шкільною класифікаціями;
- визначає характер смислових відношень між частинами складносурядного речення; характеризує його відкрити чи закрити структуру;
- визначає характер смислових відношень між частинами безсполучникового речення;
- правильно визначає граматичну основу простих частин та різновиди підмета і присудка;
- при наявності односкладних речень грамотно характеризує їхню граматичну основу і визначає різновид односкладного речення;
- дає вичерпну характеристику другорядних членів речення із зазначенням їхніх різновидів та частиномовного вираження;
- вичерпно виконує один із мовних аналізів (морфемний, морфологічний, фонетичний тощо);
- відповідь буде послідовно і правильно;
- вільно володіє термінологією і нормами сучасної української літературної мови.

Допускається 2-3 неточності у синтаксичному розборі речення, які не призводять до помилкових висновків. Під час одного з мовних аналізів випущено деякі аспекти, але студент самостійно усуває недоліки.

85 балів «добре» ставиться, якщо здобувач виявляє такі знання та вміння:

- дає вичерпну характеристику складного багатокomпонентного речення, але допускає при цьому незначні помилки, які самостійно виправляє;
- визначає наявні у реченні типи синтаксичного зв'язку між його частинами;

- за наявності підрядного зв'язку визначає тип речення за структурно-семантичною, логіко-граматичною та шкільною класифікаціями, але не дає повної характеристики речення за структурно-семантичною класифікацією;
- визначає характер смислових відношень між частинами складносурядного речення; характеризує його відкриту чи закриту структуру;
- визначає характер смислових відношень між частинами безсполучникового речення;
- правильно визначає граматичну основу простих частин, але не дає вичерпної характеристики підмета і присудка;
- при наявності односкладних речень грамотно характеризує їхню граматичну основу і визначає різновид односкладного речення;
- дає характеристику другорядних членів речення, але не завжди правильно визначає їхні різновиди;
- виконує один із мовних аналізів (морфемний, морфологічний, фонетичний тощо), але допускає окремі неточності;
- відповідь будує послідовно, допускаючи при цьому незначні мовні помилки;
- володіє основною термінологією, необхідною для виконання практичного завдання.

У відповіді можливі 1-2 несуттєві помилки або неточності при виконанні синтаксичного аналізу речення та одного із мовних розборів.

80 балів «добре» ставиться, якщо здобувач виявляє такі знання та вміння:

- дає характеристику складного багатокомпонентного речення, але допускає при цьому незначні помилки, які самостійно виправляє;
- визначає наявні у реченні типи синтаксичного зв'язку між його частинами, але допускає при цьому окремі неточності;
- за наявності підрядного зв'язку визначає тип речення, не даючи йому характеристику за однією із класифікацій: структурно-семантичною, логіко-граматичною чи шкільною;
- визначає характер смислових відношень між частинами складносурядного речення, але коливається при з'ясуванні його відкритої чи закритої структури;
- визначає характер смислових відношень між частинами безсполучникового речення;
- правильно визначає граматичну основу простих частин, але не дає вичерпної характеристики підмета і присудка;
- при наявності односкладних речень характеризує їхню граматичну основу і визначає різновид односкладного речення;
- дає характеристику другорядних членів речення, але не завжди правильно визначає їхні різновиди;
- виконує один із мовних аналізів (морфемний, морфологічний, фонетичний тощо), але допускає окремі неточності;

- відповідь будує послідовно, допускаючи при цьому незначні мовні помилки;
- володіє основною термінологією, необхідною для виконання практичного завдання.

У відповіді можливі 1-2 несуттєві помилки або неточності, які при цьому дозволяють дати правильну характеристику складного речення чи аналізованої мовної одиниці.

75 балів «добре» ставиться, якщо здобувач виявляє такі знання та вміння:

- дає характеристику складного багатокomпонентного речення, але допускає при цьому незначні помилки, які виправляє під керівництвом викладача;
- визначає наявні у реченні типи синтаксичного зв'язку між його частинами, але допускає при цьому окремі неточності;
- за наявності підрядного зв'язку визначає тип речення, не даючи йому характеристику за однією із класифікацій: структурно-семантичною, логіко-граматичною чи шкільною;
- визначає характер смислових відношень між частинами складносурядного речення, але коливається при з'ясуванні його відкритої чи закритої структури;
- визначає характер смислових відношень між частинами безсполучникового речення, але не завжди може пояснити розділові знаки в реченні;
- правильно визначає граматичну основу простих частин, але не дає вичерпної характеристики підмета і присудка;
- при наявності односкладних речень характеризує їхню граматичну основу і визначає різновид односкладного речення;
- дає характеристику другорядних членів речення, але не завжди правильно визначає їхні різновиди;
- виконує один із мовних аналізів (морфемний, морфологічний, фонетичний тощо), але допускає окремі неточності;
- відповідь будує не завжди послідовно, допускаючи при цьому незначні мовні помилки;
- володіє основною термінологією, необхідною для виконання практичного завдання.

У відповіді можливі 3-4 помилки або неточності, що при цьому суттєво не впливають на загальну характеристику речення.

70 балів «задовільно» ставиться, якщо:

- дає характеристику складного багатокomпонентного речення, але допускає при цьому помилки, які виправляє під керівництвом викладача;
- визначає наявні у реченні типи синтаксичного зв'язку між його частинами, але допускає при цьому неточності;
- за наявності підрядного зв'язку визначає тип речення, не даючи йому характеристику за однією чи двома класифікаціями: структурно-семантичною, логіко-граматичною, шкільною;

- допускає неточності при визначанні смислових відношень між частинами складносурядного речення, коливається при з'ясуванні його відкритої чи закритої структури;
- визначає характер смислових відношень між частинами безсполучникового речення, але не завжди може пояснити розділові знаки в реченні;
- правильно визначає граматичну основу простих частин, але не дає вичерпної характеристики підмета і присудка;
- при наявності односкладних речень характеризує їхню граматичну основу, але допускає неточності, визначаючи різновид односкладного речення;
- дає характеристику другорядних членів речення, але не завжди правильно визначає їхні різновиди;
- виконує один із мовних аналізів (морфемний, морфологічний, фонетичний тощо), але допускає окремі неточності;
- відповідь буде не завжди послідовно, допускаючи при цьому незначні мовні помилки;
- недостатньо володіє термінологією, необхідною для виконання практичного завдання.

У відповіді можливі 1-2 помилки або неточності, що не дають правильного уявлення про всі типи синтаксичного зв'язку та смислових відношень у складному реченні.

65 балів «задовільно» ставиться, якщо:

- при аналізі складного багатокomпонентного речення допускає помилки, які виправляє під керівництвом викладача;
- допускає помилки при визначенні наявних у реченні типів синтаксичного зв'язку;
- за наявності підрядного зв'язку визначає тип речення, не даючи йому характеристику за однією чи двома класифікаціями: структурно-семантичною, логіко-граматичною, шкільною;
- допускає неточності при визначанні смислових відношень між частинами складносурядного речення, коливається при з'ясуванні його відкритої чи закритої структури;
- визначає характер смислових відношень між частинами безсполучникового речення, але не завжди може пояснити розділові знаки в реченні;
- визначає граматичну основу простих частин, але не дає вичерпної характеристики підмета і присудка;
- при наявності односкладних речень характеризує їхню граматичну основу, але неправильно визначає різновид односкладного речення;
- дає характеристику другорядних членів речення, не вказуючи на їхні різновиди;
- частково виконує один із мовних аналізів (морфемний, морфологічний, фонетичний тощо);
- відповідь буде не завжди послідовно, допускаючи при цьому мовні помилки;

- недостатньо володіє термінологією, необхідною для виконання практичного завдання.

Допущені помилки або неточності при виконанні практичного завдання призводять до неповної характеристики складного багатокomпонентного речення та часткового розбору мовної одиниці за одним із видів аналізу.

60 балів «задовільно» ставиться, якщо:

- при аналізі складного багатокomпонентного речення допускає помилки, які не завжди виправляє навіть під керівництвом викладача;
- допускає помилки при визначенні наявних у реченні типів синтаксичного зв'язку;
- за наявності підрядного зв'язку визначає тип речення, не даючи йому характеристику за однією чи двома класифікаціями: структурно-семантичною, логіко-граматичною, шкільною;
- допускає неточності при визначенні смислових відношень між частинами складносурядного речення, коливається при з'ясуванні його відкритої чи закритої структури;
- неточно визначає характер смислових відношень між частинами безсполучникового речення, не завжди може пояснити розділові знаки в реченні;
- допускає помилки при визначенні граматичної основи простих частин, не дає вичерпної характеристики підмета і присудка;
- при наявності односкладних речень характеризує їхню граматичну основу, але неправильно визначає різновид односкладного речення;
- дає характеристику другорядних членів речення, не вказуючи на їхні різновиди;
- частково виконує один із мовних аналізів (морфемний, морфологічний, фонетичний тощо);
- відповідь будує непослідовно, допускаючи при цьому мовні помилки;
- недостатньо володіє термінологією, необхідною для виконання практичного завдання.

У відповіді можливі 2-3 помилки або неточності, які суттєво позначаються на загальній характеристиці речення: неправильно визначені синтаксичні зв'язки або смислові відношення між окремими частинами складного речення.

55 балів «незадовільно» ставиться тоді, якщо:

- відсутній аналіз складного речення, а більшість синтаксичних зв'язків та смислових відношень визначенні неправильно;
- неправильно визначено головні і другорядні члени речення;
- студент не може пояснити розділові знаки у складному реченні;
- один із видів мовного аналізу запропонованого слова виконано із допущенням грубих помилок;
- наявні грубі помилки у використанні термінології;

- у мовленні допускаються помилки, що засвідчують незнання студентом норм сучасної української літературної мови.
- Практичне завдання виконано студентом менше ніж на 50 %.

35 балів «незадовільно» ставиться тоді, якщо:

- відсутній синтаксичний аналіз речення;
- не виконано або зроблено неправильно фонетичний, морфемний, морфологічний тощо розбір запропонованого слова;
- студент не відповідає на поставлені запитання.

0 бала «незадовільно» ставиться тоді, якщо:

- студент не приступав до виконання практичного завдання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти з методики навчання української мови

100 балів («відмінно») ставиться, якщо студент виявляє з дисципліни глибокі теоретичні знання і міцні уміння та навички визначати тип, мету уроку, укладати конспекти уроків (повні, розгорнені з додатками у вигляді дидактичного роздаткового матеріалу, власноруч виготовленою наочністю тощо), орієнтується у формах, методах і принципах викладання української мови в середніх класах, доречно застосовує новітні технології, самостійно укладає завдання відповідно до принципів особистісно-орієнтованого навчання, уміє аргументувати власну думку.

95 балів («відмінно») ставиться, якщо студент володіє ґрунтовними знаннями з дисциплін, аргументовано їх використовує, виявляє міцні уміння та навички визначати тип, мету уроку, укладати конспекти уроків різних типів з елементами новітніх технологій на базі традиційних методів і принципів навчання української мови в загальноосвітніх закладах.

Допускається 1–2 неточності у викладі матеріалу, які не призводять до помилкових висновків.

90 балів («відмінно») ставиться, якщо студент виявляє глибокі теоретичні знання і міцні уміння та навички визначати тип, триєдину мету уроку, укладати конспекти уроків згідно з вимогами, орієнтується у традиційних та інноваційних формах, методах і принципах навчання української мови, але використовує у своїй діяльності переважно традиційні методи і прийоми.

Допускається 2–3 неточності у викладі матеріалу, які не призводять до помилкових висновків.

85 балів («добре») ставиться, якщо студент вільно оперує вивченим матеріалом, виявляє глибокі знання, міцні уміння та навички з дисциплін, застосовує їх у нестандартних ситуаціях, адекватно визначає тип і структуру сучасного уроку, але часом допускає незначні помилки теоретичного чи практичного характеру, які самостійно виправляє.

У відповіді можливі 1–2 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві помилки у викладі матеріалу, які не впливають на конкретний зміст.

80 балів («добре») ставиться, якщо студент має достатньо повні знання, уміння та навички підготовки до уроків різних типів, доречно застосовує відповідні методи і прийоми навчання у стандартних ситуаціях, але допускає незначні помилки теоретичного чи практичного характеру (пропонує однотипні завдання, сплутує завдання пропедевтичного і тренувального характеру тощо).

У відповіді можливі 2–3 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві помилки у викладі матеріалу, які не впливають на конкретний зміст.

75 балів («добре») ставиться, якщо студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, орієнтується в сучасній дидактиці, має повні знання, міцні уміння та навички визначати тип і мету уроку, допускає помилки теоретичного чи практичного характеру, які виправляє під керівництвом викладача.

У відповіді можливі 3–4 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві помилки у викладі матеріалу, які не впливають на конкретний зміст.

70 балів («задовільно») ставиться, якщо студент в основному орієнтується у навчальному матеріалі, але викладає матеріал не досить повно і послідовно, допускає помилки в формулюванні деяких теоретичних положень; у визначенні мети уроків, сплутує структуру уроків різних типів, не вміє обґрунтовувати свої думки.

У відповіді можливі 1–2 неточності у використанні спеціальної термінології, помилки у викладі матеріалу, які впливають на конкретний зміст.

65 балів («задовільно») ставиться, якщо студент в основному орієнтується в сучасних технологіях навчання української мови, здатен використовувати під час відповіді допоміжні матеріали, але не виявляє щодо них критичного мислення, не вміє аналізувати власну і чужу діяльність у визначенні мети уроку і доборі відповідних методів і прийомів навчання.

У відповіді можливі 2–3 неточності у використанні спеціальної термінології, помилки у викладі матеріалу, які впливають на конкретний зміст.

60 балів («задовільно») ставиться, якщо студент має початковий рівень знань, здатен відтворити навчальний матеріал відповідно до тексту методичної літератури, описує хід уроку без пояснення й оцінки власної діяльності вчителя української мови, не виявляє креативності в підготовці до уроку, використовує одноманітні методи і прийоми, допускає помилки у визначенні мети і структури уроку відповідно до його тематики і типу.

У відповіді наявні неточності у використанні спеціальної термінології, грубі помилки у викладі матеріалу, які впливають на конкретний зміст.

55 балів («незадовільно») ставиться тоді, якщо студент виявляє незнання більшої частини навчального матеріалу, допускає помилки у формулюванні визначень, непослідовно і невпевнено викладає матеріал; не знає вимог до укладання конспектів уроків, оцінювання навчальних досягнень учнів.

У відповіді наявні грубі помилки у використанні спеціальної термінології, суттєві помилки у викладі матеріалу, які впливають на конкретний зміст.

35 балів («незадовільно») ставиться тоді, якщо основний зміст питань не розкрито; відсутнє володіння спеціальною термінологією; студент не відповідає на поставлені запитання.

0 бала («незадовільно») ставиться тоді, якщо студент відмовляється відповідати на питання білета.

5.2. Підсумкова оцінка за комплексний екзамен

Підсумкова оцінка за комплексний атестаційний іспит із дисципліни «Сучасна українська мова та методика навчання української мови» – це сума балів, набрана за усну частину іспиту (відповіді на теоретичні питання білета та виконання практичного завдання), помножена на відповідні коефіцієнти.

Загальна сума балів за письмову та усну частину складає 100 балів відповідно до шкали оцінювання:

Шкала оцінювання, що встановлена вищим навчальним закладом :

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
	екзамен	залік		
90-100	Відмінно	зараховано	A	відмінне виконання лише з незначною (мінімальною 1-2) кількістю помилок
82-89	Добре		B	вище середнього рівня з кількома помилками
75-81			C	вище середнього рівня з кількома помилками
67-74	Задовільно		D	непогано, але зі значною кількістю недоліків
60-66			E	виконання задовольняє мінімальним критеріям
35-59	Незадовільно	не зараховано	FX	з можливістю повторного складання
1-34			F	з обов'язковим повторним курсом

6. ЗРАЗОК ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА

Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Горлівський інститут іноземних мов

Факультет соціальної та мовної комунікації
Освітній рівень бакалавр
Спеціальність 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

КОМПЛЕКСНИЙ ЕКЗАМЕН

з «Сучасної української мови, української літератури
та методик їх навчання»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 2

1. Асиміляція голосних і приголосних та її різновиди. Акомодативні зміни звуків. Виконайте синтаксичний аналіз речення.
2. Літературне життя 70–90-х років XIX століття. Реалізм як провідний напрям розвитку української літератури II половини XIX століття. Дискусія довкола питань реалізму. Проблематика, образна система, стильові особливості повісті І. Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я».
3. Захист конспекту уроку .

Затверджено на засіданні
кафедри української філології
Протокол № 2 від «04» вересня 2020 року

Завідувач кафедри _____ к. філол. н., доц. Радіонова Т. М.

Екзаменатори _____ доц. Муратова О.В.

_____ доц. Радіонова Т. М.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ

Сучасна українська літературна мова (фонетика й фонологія)

1. Від звука до тексту: Аналіз мовних одиниць різних рівнів / Брага І. І. та ін.; за ред. А. А. Силки. Вид 2-ге, випр. і допов. Суми : Університетська книга, 2019. 348 с.
2. Пац Л. І., Дубовик Л. І. Фонетика і фонологія сучасної української мови : теоретико-практичний комплекс. Горлівка, 2000. С. 36-37; 46-49; 58-62.
3. Сучасна українська літературна мова. Вступ. фонетика / за ред. І. К. Білодіда. К. : Наук. думка, 1969. С. 241; 261-294; 340-357.
4. Сучасна українська мова: Лексикологія. Фонетика : підручник / А. К. Мойсієнко, О. В. Бас-Кононенко, В. В. Берковець та ін.; за ред. А. К. Мойсієнка; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К. : Знання, 2013. 340 с.

Сучасна українська літературна мова (лексика й лексикологія)

1. Авксентьев Л. Г. Сучасна українська мова. Фразеологія. Харків : Вища школа, 1983. 137 с.
2. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія, графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : навчальний посібник. К.: ВЦ "Академія", 2006. 368 с.
3. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови. К. : Наукова думка, 1973. 280 с.
4. Сучасна українська літературна мова / за ред. А. П. Грищенка. К. : Вища школа, 1993. С. 75-96.
5. Сучасна українська літературна мова / за ред. М. Я. Плющ. К. : Вища школа, 1994. С. 115-118.
6. Ужченко В. Д. Фразеологія сучасної української мови : навчальний посібник. К. : Знання, 2007. 494 с.

Сучасна українська літературна мова (морфеміка і словотвір)

1. Горпинич В. О. Українська словотвірна дериватологія. Дніпропетровськ: ДДУ, 1998. 254 с.
2. Куцова Р. А. Практикум з української морфеміки та дериватології: навчальний посібник. Горлівка, 2005. 68 с.
3. Сучасна українська літературна мова / за ред. А.П.Грищенка. К. : Вища школа, 1993. 269 с.
4. Сучасна українська літературна мова / за ред. М. Я. Плющ. К. : Вища школа, 1994. 210 с.

Сучасна українська літературна мова (морфологія)

1. Безпояско О. К. Граматика української мови: Морфологія / О. К. Безпояско, К. Г. Городенська, В. М. Русанівський. К. : Либідь, 1993. 336 с.
2. Вихованець І. Р. Система відмінків української мови. К.: Наук. думка, 1987. 232 с.

3. Горпинич В. О. Українська морфологія. Дніпропетровськ: ДДУ, 2000. 359 с.
4. Горпинич В. О. Морфологія української мови : підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ: ВЦ "Академія", 2004. 336 с.
5. Жовтобрюх М. А., Кулик Б. М. Курс сучасної української літературної мови. Ч. 1. Київ : Вища шк., 1972. 402 с.
6. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови. Морфологія : монографія. Донецьк: ДонДУ, 1996. 435 с.
7. Костусяк Н. М. Категорія ступенів порівняння прикметників і прислівників. Луцьк: Ред.-вид. від. «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2001. 180 с.
8. Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови : морфологія. Вінниця : Поділля-2000, 2003. 464 с.
9. Леонова М. В. Сучасна українська літературна мова : морфологія. Київ: Вища шк. 1983. 264 с.
10. Лінгвістичний аналіз: Практикум. Навчальний посібник / За ред. Г. Р. Передрій. Київ: Академія, 2005. 280 с.
11. Плющ М. Я. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: підручник. 2-е вид., доповн. Київ : Вид. дім «Слово», 2010. 327 с.
12. Сучасна українська літературна мова / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін.; за ред. А. П. Грищенка. Київ: Вища шк., 1993. 366 с.
13. Сучасна українська літературна мова: морфологія / за заг. ред. І. К. Білодіда. Київ: Наук. думка, 1969. 583 с.
14. Сучасна українська мова / за ред. О. Д. Пономарева. Київ: Либідь, 1997. 400 с.
15. Українська практична лексикологія, фонетика, орфографія: навч. посібник / А. П. Загнітко, Л. І. Пац, Л. І. Дубовик, О. Г. Важеніна. Донецьк: ТОВ ВКФ "БАО", 2007. 240 с.

Сучасна українська літературна мова (синтаксис)

1. Бевзенко С. П., Литвин Л. П., Семеренко Г. В. Сучасна українська мова. Синтаксис: навч. посібник. К.: Вища шк., 2005. 270 с.
2. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис: підручник. К.: Либідь, 1993. 368 с.
3. Вихованець І. Р. Городенська К. Г., Грищенко А. П. Граматика української мови. К.: Рад. шк., 1982. 209 с.
4. Волох О. Т. Чемерисов М. Т., Чернов Є. І. Сучасна українська літературна мова: Морфологія. Синтаксис. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Вища шк., 1989. 334 с.
5. Горяний В. Д. Односкладні речення в українській мові. К.: Рад. шк., 1983. 165 с.
6. Грищенко А. П. Складносурядне речення в сучасній українській літературній мові. К.: Наук. думка, 1969. 155 с.
7. Дорошенко С. І. Складні безсполучникові конструкції в сучасній українській мові. Харків: Вища шк., 1980. 151 с.

8. Загнітко А. П. Український синтаксис (науково-теоретичний і навчально-практичний комплекс): навч. посібник у 2-х ч. К.: ІЗМН, 1996. Ч. 1. 202 с.; Ч. 2 240 с.
9. Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови: Синтаксис: монографія. Донецьк: ДонНУ, 2001. 662 с.
10. Іваницька Н. Л. Двоскладне речення в українській мові. К.: Вища шк., 1986. 168 с.
11. Кадомцева Л. О. Українська мова: Синтаксис простого речення. К.: Вища шк. 1985. 178 с.
12. Каранська М. У. Синтаксис сучасної української літературної мови. К.: Либідь. 1992. 312 с.
13. Слинько І. І. Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання: навч. посібник. К.: Вища шк., 1994. 670 с.
14. Сучасна українська літературна мова: підручник / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, Л. Ю. Шевченко [та ін.] / за ред. О. Д. Пономарева. К.: Либідь, 1997. 400 с.
15. Христіанінова Р. О. Просте речення в шкільному курсі української мови: посібник для вчителя. К.: Рад. шк., 1991. 160 с.

Стилістика української мови

1. Коваль А. П. Практична стилістика сучасної української мови. К.: Вища школа, 1978. 376 с.
2. Пономарів О. Д. Стилістика сучасної української мови. К.: Либідь, 1993. 248 с.

Діалектологія

1. Бевзенко С. П. Українська діалектологія. К.: Вища школа, 1980. 245 с.
2. Дзендзелівський Й. О. Конспект лекцій з курсу української діалектології: Вступні розділи. Ужгород, 1966. 265 с.
3. Дзендзелівський Й. О. Конспект лекцій з курсу української діалектології. Ч.1. Фонетика. Ужгород, 1965. 316 с.
4. Жилко С. П. Нариси з діалектології української мови. К.: Рад. школа, 1996. 360 с.
5. Програма для збирання матеріалів до Лексичного атласу української мови. К.: Наук. думка, 1984. 81 с.
6. Гопштер Є. А. Українська діалектологія: навчально-методичний посібник. Горлівка: ГДППМ, 2005. 130 с.

Історична граматики української мови граматики

1. Плющ П. П. Історія української літературної мови. К.: Вища шк., 1971. 423 с.
2. Історична граматики української мови / М. А. Жовтобрюх, О. Т. Волох [та ін.]. К.: Вища шк. 317 с.

Лінгвістичний аналіз тексту

1. Загнітко А. П. Лінгвістика тексту. Донецьк: ДонНУ, 2006. 294 с.
2. Загнітко А. П. Особливості конструювання тексту. *Український синтаксис*: у 2 ч. К., 1996. Ч.2. 186 с.
3. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: навч. посібник. К.: Знання, 2008. 240 с.

4. Мельничайко В. Я. Лінгвістика тексту в шкільному курсі української мови. К.: Либідь, 1986. 215 с.

Методика навчання української мови

1. Андрієнко Т. Методичні поради до застосування комп'ютера на уроках української мови. *Українська мова та література*. 1998. № 36. С. 7.
2. Біляєв О. М. Зміст уроку мови. *Українська мова і література в школі*. 2003. № 4. С. 2-6.
3. Біляєв М. О. Методика мови як наука. *Дивослово*. 2002. № 11. С. 20,24; 49-50.
4. Білоусенко П. І. Учїться висловлюватися. К.: Рад. школа. 126 с.
5. Бондаренко Н. Новий підручний як невід'ємна складова системної перебудови мовної освіти. *Українська мова і література в школі*. 2005. № 2. С.2-5.
6. Бугайчук Ф. Диференційоване навчання як ефективний засіб активізації пізнавальної діяльності. *Укр. мова й літ-ра в шк.* 2000. № 6. С. 141-144.
7. Варзацька Л.О. Навчання мови та мовлення на основі тексту. К.: Рад. школа, 1986. 103 с.
8. Глазова О. Орієнтовне календарне планування викладання рідної мови. *Дивослово*. 2001. № 7. вкладка.
9. Глазова О. Тексти для мовчазного читання із завданнями. *Дивослово*. 2001. № 4. С. 43-50; № 5. С. 24-32; № 6. С. 13-18.
- 10.Глазова О. Тексти для аудіювання. *Дивослово*. 2001. № 2. вкладка; № 3. вкладка.
- 11.Глазова О., Косян Т. Твори газетних жанрів. *Дивослово*. 1997. № 3. С. 41-49.
- 12.Грибан Г. Взаємозв'язок у вивченні мови й літератури. *Урок української*. 2000. № 4. С. 31-35.
- 13.Донченко Т. Методика української мови в світлі реформування мовної освіти . *Укр. мова і літ. в шк.* 2003. № 2. С. 75-78.
- 14.Дорошенко О. А. Нестандартність при вивченні української мови в середній школі. *Укр. мова і літ-ра в шк.* 1990. № 2. С. 17-20; № 3. С. 32-38.
- 15.Зовнішнє тестування з української мови: форма, структура та зміст. *Укр. мова й літ-ра в середн. шк.* 2005. № 1. С. 69-78.
- 16.Іваницька Н. Л. Вивчення членів речення у 4-8 класах. К.: Рад. школа. 142 с.
- 17.Караман С. Інтегроване навчання. *Укр. літ. в заг. шк.* 2005. № 1. С. 46-51.
- 18.Конфедерат У. М. Дидактичні можливості тексту. К.: Рад. школа, 1988. 111 с.
- 19.Конфедерат І. М. Комплексне повторення на уроках української мови в 5-6 класах. К.: Рад. школа, 1985. 119 с.
- 20.Крайня М. І. Форми і методи роботи з текстом на уроках української мови. *Таврійс. вісн. освіти*. 2004. № 2. С. 225-237.
- 21.Красильчук Н. Національне виховання на уроках української мови. *Укр. мова й літ-ра в шк.* 2000. № 6. С. 145-147.

22. Мельничайко В. Я. Види мовного розбору. Тернопіль: Богдан, 1997. 120 с.
23. Методика навчання рідної мови в середніх освітніх закладах / за ред. М. І. Пентилюк. К.: Ленвіт, 2004. 400 с.
24. Методика навчання української мови в ДВНЗ та середніх освітніх закладах. Кредитно-модульний курс: навч.-метод. посібник / О. І. Потапенко та ін. К.: Міленіум, 2006. 332 с.
25. Миронюк Н. П. Орфоепія в 4-8 класах. К.: Рад. школа, 1986. 141 с.
26. Олійник І. С. Методика викладання української мови в середній школі. К.: Вища школа, 1989. 439 с.
27. Олійник І. С. Методика викладання української мови. Практичні та лабораторні заняття. К.: Вища школа, 1991. 285 с.
28. Пентилюк М. І. Робота із стилістики в 8-9 класах. К.: Рад. школа, 1989. 111 с.
29. Пентилюк М. І. Робота з стилістики в 4-6 класах. К.: Рад. школа, 1984. 135 с.
30. Пентилюк М. І., Окуневич Т. Г. Методика навчання української мови у таблицях і схемах: навч. посібник. К.: Ленвіт, 2006. 134 с.
31. Практикум з методики навчання української мови / М. І. Пентилюк та ін. К.: Ленвіт, 2003. 302 с.
32. Плиско К. М. Організація навчання синтаксису в середній школі. К.: Рад. школа, 1990. 135 с.
33. Плиско К. М. Принципи, методи і форми навчання української мови. Харків: Основа, 1995. 240 с.
34. Плющ М. Я. Словотворення та вивчення його в школі. К.: Рад. школа, 1985. 127 с.
35. Потапенко О. І. Гурткова робота з української мови в 4-8 класах. К.: Рад. школа, 1989. 109 с.
36. Скуратівський Л. В. Пізнавальні завдання з української мови. К.: Рад. школа, 1987. 142 с.
37. Стріха А. Д. Цікава граматики. К.: Рад. школа, 1991. 108 с.
38. Ужченко В. Д. Вивчення фразеології в середній школі. К.: Рад. школа, 1990. 173 с.
39. Федоренко В. Лінгвістична ігротека. *Укр. мова та літ-ра*. 2003. № 41-43. С. 3-88; № 2. С. 3-47.
40. Федоренко В., Скуратівський Л. Методичні рекомендації щодо вивчення української мови у 2006-2007 н.р. *Укр. мова та літ-ра*. – 2006. № 21. С. 13–31.
41. Христіанінова Р. О. Просте речення в шкільному курсі української мови. К.: Рад. школа, 1991. 156 с.
42. Шевцова Л. Ситуативні завдання як ефективний засіб розвитку зв'язного мовлення учнів. *Укр. мова і літ-ра в шк.* – 2001. № 2. С. 11-17.
43. Шелехова Т. Формування у старшокласників комунікативних умінь і навичок. *Дивослово*. 1998. № 1. С. 38-41.
44. Шкуратяна Н. Г. Методика вивчення орфографії. К.: Рад. школа, 1985. 129 с.

45. Яворська С. Вивчення словотвору в п'ятому класі. *Укр. мова і літ-ра в шк.* 2000. № 1. С. 61-63.
46. Якименко Н. Розвиток зв'язного мовлення учнів. *Укр. мова та літ-ра.* 2004. № 5. С. 12-15.

Історія української літератури

Основна:

1. Возняк М. Історія української літератури: У 2 кн. / М. Возняк. – Львів : Світ, 1992. – Т. 1. – 696 с.
2. Грицай М., Микитась В., Шолом Ф. Давня українська література / за ред. М. Грицай. – К. : Вища школа, 1989. – 414 с.
3. Грушевський М. Історія української літератури: У 6 т., 9 кн. / М. Грушевський. – К. : Либідь, 1993. – Т. 2. – 264 с.
4. Єфремов С. Історія українського письменства / С. Єфремов. – К. : Femina, 1995. – 686 с.
5. Індивідуальні стилі українських письменників ХІХ – початку ХХ ст. – К. : Наукова думка, 1987. – 312 с.
6. Історія української літератури (перші десятиріччя ХІХ ст.) / За ред. П. Хропка. – К. : Либідь, 1992. – 512 с.
7. Історія української літератури ХІХ ст. / За ред. М. Т. Яценка: У 3 кн. – К. : Либідь, 1995–1996.
8. Калениченко Н. Л. Українська література ХІХ ст. Напрями. Течії. / Н. Л. Калениченко. – К. : Наукова думка, 1977. – 264 с.
9. Проблеми історії та теорії реалізму української літератури ХІХ – початку ХХ століття. – К. : Наукова думка, 1991. – 268 с.
10. Історія української літератури ХХ століття. Кн. 1 (1910–1930-ті роки) / За ред. В. Дончика. – К. : Либідь, 1993 (розділ: Початок ХХ ст.: загальні тенденції художнього розвитку). – 784 с.
11. Історія української літератури ХІХ ст. (1870–90 рр.). У 2 кн. / За ред. О. Гнідан. – К. : Вища школа, 2002–2003.
12. Історія укр. літератури кінця ХІХ – початку ХХ століття / За ред. П. Хропка. – К. : Вища школа, 1991. – 378 с.
13. Макаров А. Світло українського бароко / А. Макаров. – К. : Наукова думка, 1994. – 234 с.
14. Матеріали до вивчення історії української літератури: В 5 т. – К. : Радянська школа, 1961. – Т. 4. – 425 с.
15. Наливайко Д. С. Искусство: направления, течения, стили / Д. С. Наливайко. – К. : Основа, 1981. – 296 с.
16. Полек В. Історія української літератури Х–ХVІІ ст. / В. Полек. – К. : Вища школа, 1994. – 144 с.
17. Українське слово : Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ століття : в 4 т. – К. : Аконті, 2001.
18. Чижевський Д. Історія української літератури (від початків до доби реалізму) / Д. Чижевський. – Тернопіль : МПП «Презент», за участю ТОВ «Феміна», 1994. – 480 с.

19. Шевчук В. Муза Роксоланська: Укр. літ. XVI–XVIII століть : у 2 кн. / В. Шевчук. – К. : Либідь, 2004. – Кн. 1. – 399 с.; Кн. 2. – 727 с.

Додаткова:

1. Агеєва В. Українська імпресіоністична проза [Текст] / Віра Агеєва. – К. : Вища школа, 1994. – 231 с.
2. Біла А. Український літературний авангард : пошуки, стильові напрямки. Монографія / Анна Біла. – К. : Смолоскип, 2006. – 464 с.
3. Гундорова Т. Кітч та література / Т. Гундорова. – К. : Факт, 2008. – 194 с.
4. Гундорова Т. Проявлення слова. Дискурсія раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація / Т. Гундорова. – К. : Критика, 2009. – 441 с. (розділ: Модернізм поза каноном).
5. Гундорова Т. Суспільно-літературний рух «Молодої України» і проблема модерної української нації / Т. Гундорова // Сучасність. – 1992. – № 3.
6. Гундорова Т., Шумило Н. Тенденції розвитку художнього мислення (початок ХХ ст.) / Т. Гундорова, Н. Шумило // Слово і Час. – 1993. – № 1.
7. Давня українська література: Хрестоматія / За ред. М. Сулими. – К. : Радянська школа, 1991. – 278 с.
8. Зборовська Н. Шістдесятники / Н. Зборовська // Слово і час. – 1999. – № 1. – С. 74–80.
9. Зеров М. Українське письменство ХІХ ст. // Зеров М. Твори: в 2-х т. – К. : Дніпро, 1990. – Т 2. – 568 с.
10. Калениченко Н. Л. Українська література кінця ХІХ – початку ХХ ст.: Напрями, течії / Н. Л. Калениченко. – К. : Дніпро, 1983. – 218 с.
11. Кузнецов / Л. Тарнашинська. Ю. Імпресіонізм в українській та світовій прозі початку ХХ сторіччя / Ю. Кузнецов // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях... – 2000. – № 3. – С. 56–61.
12. Наливайко Д. Про співвідношення «декадансу», «модернізму», «авангардизму» / Д. Наливайко // Слово і Час. – 1997. – № 11–12.
13. Наливайко Д. С. Спільність і своєрідність. Українська література в контексті європейського літературного процесу / Д. С. Наливайко. – К. : Наукова думка, 1988. – 496 с.
14. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. Монографія / Соломія Павличко. – К. : Либідь, 1999. – 447 с.
15. Пастух Т. Київська школа та її оточення. Модерні стильові течії української поезії 1960–90-х рр. – Львів : Львівський національний університет імені Івана-Франка, 2010. – 700 с.
16. Тарнашинська Л. Українське шістдесятництво. Профілі на тлі покоління. – К. : Смолоскип, 2010. – 632 с.
17. Хархун В. Соціалістичний канон в українській літературі: генеза, розвиток, модифікації. Монографія / В. Хархун. – Ніжин : Гідромакс, 2009. – 508 с.
18. Яценко М.Т. Питання реалізму і позитивний герой в українській літературно-естетичній думці другої половини ХІХ ст. / М. Т. Яценко. – К. : Наукова думка, 1979. – 362 с.

Інформаційні ресурси:

<http://izbornyk.org.ua/links/inliter.htm>

<http://izbornyk.org.ua/links/inoldlit.htm>

Методика викладання української літератури**Основна:**

1. Куцевол О. М. Методика викладання української літератури (креативно-інноваційна стратегія) : навчальний посібник / О. М. Куцевол. – К. : Освіта України, 2009. – 464 с.
2. Методика викладання української літератури : навчально-методичний посібник (для студентів факультету слов'янських та германських мов) / Укл. Муратова О. В., Спотар О. Ю. – Горлівка: Вид-во «Ліхтар», 2011. – 304 с.
3. Мірошніченко Л. Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах : підручник для студентів-філологів / Л. Ф. Мірошніченко. – К. : Ленвіт, 2000. – 240 с.
4. Наукові основи методики літератури : навч.-метод. посібник / За ред. проф. Н. Й. Волошиної. – К. : Ленвіт, 2002. – 344 с.
5. Неділько В. Я. Методика викладання української літератури в середній школі / В. Я. Неділько. – К. : Вища школа, 1978. – 248 с.
6. Пасічник Є. А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах : навч. посібник для студентів вищих закладів освіти / Є. А. Пасічник. – К. : Ленвіт, 2000. – 384 с.
7. Пультер С. О. Методика викладання української літератури в середній школі / С. О. Пультер, А. М. Лісовський. – Житомир : Полісся, 2000. – 163 с.
8. Ситченко А. Л. Методика навчання української літератури в загальноосвітній школі : навчальний посібник для студентів-філологів / А. Л. Ситченко – К. : Ленвіт, 2011 р. – 300 с.
9. Степанишин Б. І. Викладання української літератури в школі / Б. І. Степанишин. – К. : РВЦ «Проза», 1995. – 254 с.
10. Токмань Г. Методика викладання української літератури в старшій школі : екзистенціально-діалогічна концепція / Г. Токмань. – К. : Міленіум, 2002. – 318 с.

Додаткова:

1. Бандура О. М. Міжпредметні зв'язки в процесі вивчення української літератури / О. М. Бандура. – К. : Рад. школа, 1984. – 166 с.
2. Бех І. Д. Особистісно зорієнтований підхід : науково-практичні засади // Бех І. Д. Виховання особистості : у 2 кн. – Кн.2. – К. : Либідь, 2003. – 344 с.
3. Білоус П. В. Психологія літературної творчості : книга для вчителів та учнів / П. В. Білоус. – Житомир, 2004. – 96 с.
4. Бугайко Т. Ф. Українська література в середній школі : курс методики / Т. Ф. Бугайко, Ф. Ф. Бугайко. – К. : Рад. школа, 1962. – 391 с.
5. Ващенко Г. Загальні методи навчання : підручник для педагогів / Г. Ващенко. – К. : Українська видавнича спілка, 1997. – 441 с.

6. Волошина Н. Й. Естетичне виховання учнів у процесі вивчення літератури / Н. Й. Волошина. – К. : Рад. школа, 1985. – 102 с.
7. Горальски А. Правила тренінгу творчості. Методичний посібник : пер. з пол. О. Гірного, І. Корнієнка / А. Горальски. – Л. : ВНТЛ, 1998. – 52 с.
8. Градовський А. В. Компаративний аналіз у системі шкільного курсу літератури : методологія та методика / А. В. Градовський. – Черкаси : Брама, вид. Вовчок О.Ю., 2003. – 292 с.
9. Мовчан Р. В., Левчик Н. В., Камінчук О. А., Бондар М. П. та ін. Українська література. 5–11 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів / Кер. проекту М. Г. Жулинський; за заг. ред. Р.В. Мовчан. – К.-Ірпінь : Перун, 2005.
10. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : науково-методичний посібник / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. – К. : А.С.К., 2005. – 192 с.
11. Рибалка В. В. Психологія розвитку творчої особистості : навч. посібник / В. В. Рибалка. – К. : ІЗМН, 1996. – 236 с.
12. Семенов О. М. Професійна підготовка майбутніх учителів української мови і літератури : монографія / О. М. Семенов. – Суми : ВВП «Мрія-1» ТОВ, 2005. – 404 с.

Інформаційні ресурси:

<http://www.twirpx.com/files/pedagogics/methodics/literature/foreign/>

http://ridnamova.ck.ua/index.php?option=com_content&view=section&id=2&Itemid=6 конспекти уроків з української літератури

<http://www.ukr-in-school.edu-ua.net> журнал «Українська мова і література в школі»

<http://ukrmetod.at.ua/> сайт вчителів української мови і літератури

http://uchitelnica.at.ua/publ/ukrajinska_literatura/davnja_ukrajinska_literatura/quot_spochatku_bulo_slovo_i_slovo_bulo_bog_quot/64-1-0-186 на допомогу вчителю української літератури

<http://svichado.com.ua/node/109> на допомогу вчителю літератури

http://yrok.at.ua/load/naochni_posibniki/ukrajinska_mova/prezentacija_do_uroku_ukrajinskoji_literaturi_quot_ivan_franko_quot/17-1-0-571 на допомогу вчителю (презентації до уроків)

http://nico-ukr.at.ua/news/na_dopomogu_vchiteljam_ukrajinskoji_literaturi/2012-06-19-57 - на допомогу вчителям української літератури

<http://mirvol.at.ua/publ/57-1-0-566> мій кращий урок з української літератури

www.ped-prensa.kiev.ua сайт журналу «Українська мова і література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах»